

Інформація про звернення громадян, які надійшли у першому півріччі 2023 року

У першому півріччі 2023 року до Національної ради надійшло **356** звернень громадян, що значно перевищує відповідний минулорічний показник (**215**) і фактично сягає рівня цього ж періоду у 2021 році (**388**).

Відтак, незважаючи на складні умови, в яких опинилося наше суспільство у зв'язку з тривалим періодом воєнного стану та проходженням активних бойових дій на території України, увага та інтерес представників глядацької і слухацької аудиторії до різноманітних процесів у сфері медіа на разі перебуває на досить високому рівні.

Основна тематика звернень

1. Впровадження Закону України «Про медіа»:

- щодо порядку реєстрації суб'єктів у сфері медіа;
- пропозиції до нормативно-правових актів, винесених Національною радою на громадське обговорення.

2. Відсутність трансляції українських телерадіоканалів та якість сигналу:

- припинення трансляції телерадіопрограм у зв'язку з відключеннями електроенергії;
- припинення трансляції програм «Українського радіо» на середніх хвилях, зокрема на території Одещини та Харківщини;
- вимкнення аналогового телемовлення на прикордонні;
- доступність прийому російських телерадіопрограм на прикордонних територіях.

3. Програмне наповнення ефіру:

- пропозиції щодо трансляції в ефірі повідомлень про повітряну тривогу;
- застереження щодо обмеження інформації про хід воєнних дій та надання Україні зброї країнами-партнерами;
- щодо можливих порушень законодавства у сфері суспільної моралі;
- культура мовлення ведучих, їх зовнішній вигляд;
- прохання збільшити обсяг розважального контенту.

4. Вимоги щодо заборони мови країни-окупанта в ефірі:

- щодо трансляції іноземних лінійних медіа російською мовою у мережах провайдерів аудіовізуальних сервісів та платформами спільного доступу.

5. Рекламне законодавство:

- пропозиції заборонити рекламу азартних ігор, лікувальних засобів та методів лікування;
- прохання надати роз'яснення щодо змін до Закону України «Про рекламу».

6. Діяльність провайдерів аудіовізуальних сервісів:

- підвищення оплати;
- неправомірне відключення послуги.

Аналіз звернень відповідно до їх змісту

У цілому звітний період перш за все характеризується початком дії нового закону, який регулює діяльність галузі – «Про медіа». Закон набрав чинності 31 березня, але вже з початку року до регуляторного органу почали надходити листи з проханням надати певні роз'яснення щодо тих чи інших його положень. Всього у першому півріччі надійшло понад півсотні листів такого змісту, однак обсяг зазначеної кореспонденції значно зменшився після того, як регулятор почав затверджувати та оприлюднювати нормативно-правові акти, що визначають механізм імплементації цього закону і затверджують форми відповідних документів.

Тривале відключення світла, яке мало місце на початку року через пошкодження енергетичної інфраструктури України внаслідок російських обстрілів, спричинило низку звернень з наріканнями щодо припинення трансляції телерадіопрограм. У відповідях зазначалося, що відбувається знеструмлення передавальних засобів українського телерадіомовлення у зв'язку з плановими та аварійними відключеннями електроенергії.

Крім того, значна кількість звернень стосувалася припинення трансляції Концерном РРТ програм «Українського радіо» в СХ-діапазоні, в першу чергу, на території Одеської та Харківської областей, та аналогового телевізійного мовлення у прикордонних районах Донецької, Сумської, Чернігівської та Харківської областей. Зазначена ситуація викликала широкий резонанс серед населення, адже для громадян на тимчасово окупованих територіях, у прифронтових районах та у населених пунктах, де внаслідок бойових дій відсутнє електропостачання та зв'язок, радіомовлення на середніх хвилях було чи не єдиною можливістю отримувати об'єктивну інформацію та сповіщення. Заявникам надавалися відповідні роз'яснення, що це відбувається через відсутність належного фінансування діяльності АТ «НСТУ» та повідомлялося, що регуляторний орган звернувся до уряду з проханням посприяти врегулюванню вказаної проблеми.

Також надходили скарги щодо припинення аналогового телемовлення кількома загальнонаціональними мовниками на території Чернігівської області, на які надавалися відповіді стосовно вилучення аналогових каналів з ліцензій ТОВ «ТЕЛЕКАНАЛ СТБ», ТОВ «Новий канал», ТОВ «Міжнародна комерційна ТРК» (ICTV) на підставі їхніх заяв про таке вилучення та роз'яснень, що чинним законодавством не передбачено підстави для відмови в анулюванні ліцензії.

Продовжували надходити листи з проханням транслювати в ефірі повідомлення про повітряну тривогу. На ці звернення надавалися відповіді щодо неможливості втручання регуляторного органу в господарську діяльність суб'єктів у сфері медіа та поради звертатися з відповідними пропозиціями безпосередньо до мовників, а також до органів місцевого самоврядування – щодо підсилення звуку сирени, яка сповіщає про повітряну тривогу, або ж рекомендувалося встановити на смартфон застосунок «Повітряна тривога».

Як і в попередній період, громадян турбувало питання обмеження в медійному просторі інформації про хід воєнних дій, оскільки, на думку заявників, така інформація може бути використана в подальшому ворогом для реалізації його загарбницьких цілей. Також були наявні пропозиції стосовно заборони поширення інформації щодо надання Україні зброї країнами-партнерами.

Авторам таких звернень повідомлялося, що наказом Головнокомандувача Збройних Сил України затверджено перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії українських військових, що Національна рада постійно спілкується із суб'єктами у сфері медіа з цього приводу, надає свої роз'яснення й поради стосовно вимог до роботи під час воєнного стану, дотримання журналістських стандартів та етики, і що на офіційному сайті регулятора розміщено нагадування медійникам, блогерам, дописувачам у соцмережах про те, як говорити про війну і не нашкодити нашим захисникам і співгромадянам.

Нетерпимість до присутності в ефірі мови країни-окупанта, яка у зверненнях громадян відзначалася і раніше, у звітному періоді посилилась. Здебільшого заявники висловлювали незадоволення щодо трансляції іноземних лінійних медіа російською мовою у мережах провайдерів аудіовізуальних сервісів та платформами спільного доступу. Близько половини таких звернень було надіслано до регуляторного органу Уповноваженим із захисту державної мови. У відповідях акцентувалася увага на тому, що відповідно до чинного законодавства вимоги щодо частки державної мови до іноземних лінійних медіа не застосовуються.

Слід зазначити, що незважаючи на надзвичайно складні умови, в яких перебуває нині наше суспільство, його співгромадян продовжує хвилювати і така тема як етика ефіру, зокрема її складові – культура мовлення ведучих, а також їх зовнішній вигляд. Низка звернень відповідного спрямування надійшла на розгляд регуляторного органу у звітному періоді. На жаль, питання культури мовлення в телерадіоефірі та дотичні до нього на сьогодні не мають

законодавчого врегулювання, а отже громадянам зазвичай дається порада звертатися із подібними зауваженнями безпосередньо до мовників або ж, в окремих випадках, такі листи надсилаються суб'єктам у сфері медіа для відповідного розгляду та врахування в подальшій діяльності.

Також в центрі уваги глядацької аудиторії перебували питання, які стосуються сфери захисту суспільної моралі. У відповідях на такі листи наголошувалося, що розуміючи важливість питань духовності та моральності суспільства, Національна рада в межах компетенції здійснює діяльність, спрямовану на захист глядацької аудиторії від можливого негативного впливу аудіовізуальної продукції. Крім того, заявникам надавалася інформація щодо діяльності Робочої групи зі створення правил захисту дітей у медіа, до якої входять представники індустрії, регуляторного органу, громадських організацій, психологи, науковці, і якою розроблено вже п'ять відповідних саморегулюючих актів.

Низка звернень, отриманих Національною радою в першому півріччі, стосувалася сфери реклами і містила зауваження щодо стану дотримання суб'єктами у сфері медіа чинних законодавчих норм, а також прохання надати роз'яснення з огляду на внесення змін до рекламного законодавства.

Незмінно надходили листи з наріканням на діяльність провайдерів аудіовізуальних сервісів – щодо підвищення оплати або ж, на думку заявників, неправомірного відключення послуги через несплату рахунків. Як правило, авторами таких звернень є представники соціально незахищених верств населення.

Запити на інформацію

У першому півріччі 2023 року до Національної ради надійшов **21** запит на інформацію від юридичних та фізичних осіб.

Відповіді на всі запити було надано вчасно, згідно зі статтею 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Інформація про надходження та стан виконання запитів системно оприлюднюється на офіційному вебсайті Національної ради.

Очевидним є те, що звернення громадян, як ніщо інше, відбивають всі основні суспільні явища та значною мірою акумулюють думку і позицію громадськості щодо певних змін у сфері медіапростору.

Як і у всі попередні періоди, робота щодо опрацювання звернень громадян та запитів на інформацію є **сталю, безперебійною, ґрунтується на максимальному забезпеченні зворотного зв'язку та спрямована на ефективність кінцевого результату.**